

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 366
אלול תשפ"ב

שבת, האם עדיף שיעבוד ביום שישי אחרי חצות כדי להשלים את בניית הסוכה כבר באותו יום, או עדיף שיימנע ממלאכה וימתין עם בניית הסוכה ליום ראשון. דברים כאלו לא מצאנו בשאר המצוות, לא כתוב מתי לקנות שופר, ולא מתי לקנות לולב, לא מתי לאפות מצות, ולא מתי להכין את עצמינו לשאר מצוות. מבואר מזה שיש חשיבות מיוחדת להכנת הסוכה, כמו שכתוב חג הסוכות תעשה לך.

להשלים את הסכך עד הסוף בבד או רשת

אחת מהשאלות שהגיעו למוקד הטלפוני, בענין סוכה שהסכך אינו מגיע עד הסוף, והוא רחוק מהדפנות יותר מג' טפחים. ובשר"ע כתוב שזה פוסל את הסוכה, כי צריך שהדפנות יגיעו לסכך, ולא אומרים בזה דופן עקומה, כי דין זה נאמר רק כשיש סכך פסול, שאפשר לומר שהוא המשך של הדופן.

הפתרון המומלץ למקרה כזה כשאין לו עוד סכך לסכך, [ובזמנינו שמשמשים במחצלת ולא בסכך ירוק, אי אפשר לפזר אותו לשטח יותר ממה שהוא], יניח שם סכך פסול, כגון קרשים או כל דבר שהוא, שיכסה את המקום הפתוח, שיהיה סכך פסול ולא אויר, ואז אפשר להחזיר מדין דופן עקומה, [ואם זה פחות מד' טפחים, יהיה כשר גם בלי דופן עקומה].

נשאלה השאלה האם אפשר לסגור את הרווח עם חתיכת רשת של הגדרות, כיון שהרשת כשרה לדופן, הרי תהיה כשרה גם לדופן עקומה. אבל היו רבנים שטענו שלדופן שבצד זה כשר, אבל לדופן עקומה זה פסול, כי דופן עקומה נאמר דין מיוחד בסיכוך ותקרה, שנחשב המשך לדופן למרות שאינה ניצבת כדופן, וסיכוך נקרא רק כשיש צל וצילתה מרובה מחמתה, משא"כ רשת שיש בה לבדו אבל הרוב הוא אויר, אין לה שם סיכוך או תקרה, ובוה לא נאמר החידוש של דופן עקומה. הנה בפוסקים לא נזכר תנאי זה, אלא שיש רבנים שנראה להם הדבר פשוט מסברא ישרה, ואנו נשמח לשמוע מהקוראים והמנויים האם יש עוד מורי הוראה ידועים שוירו דבר בהלכה זו, ועל"פ דינים כאלו מתחדשים כאשר אנשים מעוררים את השאלות. וזה הדבר שמתחדש בזמנינו.

ביום המישי התברר שישי עשירים תיקונים בעירוב של המושב

ביום שישי האחרון הופעלו בדחיפות שני צוותות של מוקד העירוב, לתקן ישוב באזור קרית מלאכי, ועבדו במסירות עד קרוב לכניסת השבת. במקרה זה התיקון התחיל בעקבות פניה של הרב ביישוב למוקד העירוב, וביקש לקבל אברך שלמד בשיעורים שיבדוק להם את העירוב מידי שבוע. מיד יצרנו קשר עם אברך מלומדי השיעורים לפני שנתים, שלמד היטב את ההלכות, וגם שעשה שימוש ארוך, והתלווה בהרבה בדיקות עירובים וביצוע תיקונים, וגם משמש בודק בעירוב אחר. אמרנו לרב שיש מישהו טוב שיבדוק, אבל השאלה האם מספיק רק לעבור על שלימות החוטים, האם העירוב כולו טוב, או שמא הבודק יגלה שחסר עמודים וכדומה. הרב השיב שמסתבר לו שאין בעיות, כי עד היום היה להם בודק וותיק שעובר כל שבוע, אבל הוסיף הרב שיתכן שאם יבוא מומחה יותר יכול להיות שיהיה איזה דבר לתקן.

הגענו לישוב ביום חמישי ביחד עם הבודק החדש, ויצאנו לבדיקה מקיפה יחד עם הרב ועם הבודק הוותיק, לבצע חפיפה, שהוא יראה את הצורה שהיה ניגש לבדיקה [באיזה חצרות אפשר להיכנס], ואיזה עמודים משמשים את העירוב, היכן הקו נמצא. נכנסנו לחצר אחת, וגילינו שהחוט קרוע, במקרה זה אמר הבודק שהוא עובד במשך השבוע בחצר הסמוכה, ורואה מתי החוט נקרע ומתקן כשצריך. עברנו עוד כמה חצרות, והבודק כבר זיהה שמשהו שם לא תקין, נכנסנו וראינו עוד חוט חסר, הפעם התברר שבעל החצר בונה מחסן חדש, ובגלל זה החוט נקרע, אבל גם העמוד התעקם בצורה שלא שייך לקשור אליו את החוט. הפועל הערבי שעבד שם ראה אותנו בודקים את החוט הקרוע, ובא מיד להתנצל שהוא אשם והוא יתקן, ביקש שלא נצלם אותו והבטיח שהיום יסדר את החוט. הערבי סיפר שבעל הבית כבר צעק עליו על שקרע את החוט, [ומדובר

מחזור שיעורים בידי התחומין בקבוצת עמנואל

העיר עמנואל זוכה בשבוע זה לסיים מחזור נוסף ומיוחד של דיני התחומין למעשה, זאת לאחר שסיימו בחודש שעבר את סידרת הלכות העירובין, מתוך השקעה מרובה של עשרות אברכים. בסיום המחזור ביקשו האברכים לרכוש עוד נושא שמשלים את מגוון הלכות עירוב, ולאור בקשתם נענה מוקד העירוב לעשות מסלול מקוצר ותמציתי לידיעת ההלכה למעשה בחכמת חישוב התחומין.

יש לציין דבר מיוחד בעיר עמנואל, שהמועצה הדתית והמינהל הקהילתי לקחו על עצמם לממן את השיעורים לתושבי העיר, וזה דבר חדש שיש ללמוד מהם. בכל עיר יש תקציבים גדולים לעריכת פעילויות ללימוד דברים שונים, חוגים והעשרה בנושאים רבים בסבסוד המועצה, אבל הכל הולך לשטויות, למקצועות ולחגיגות, וכאן בעיר עמנואל התאגדו יחד לממן את עריכת השיעורים בהלכה, להעשיר את התושבים בעושר יקר מזהב ומפז, תורת ה' חפצם. נברך את הרבנים שדאגו לכך, ואת יו"ר המועצה הרב אליהו גפני שליט"א, ויו"ר המועצה הדתית מר אלדד טובול שליט"א, ושאר המסייעים, שראו ברכה בכל מעשי ידיהם, ויזכו להביא את הברכה תמיד לכל התושבים, בעושר ברוחניות ובגשמיות.

התפקיד שלנו שרשות היחיד שלנו לא יהיה פרוץ לרשות הרבים

בתחילת חודש אב נערך מעמד הסיום בחדר המועצה, בהשתתפות רבני הקהילות בעיר, הגאון רבי משה אברהם גולינסקי שליט"א, והגאון רבי שלמה קליין שליט"א, בנו של הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א, ועוד רבנים נוספים אשר נשאו דברי חיזוק וברכה לכל המשתתפים בסידרת השיעורים. באותו מעמד נפתחה הסידרה של שיעורי התחומין, שבשבוע זה מסיימים את הלימוד עם עשרות האברכים שהצטרפו במחזור זה.

הגאון רבי שלמה קליין שליט"א, פתח בשבח השיעורים, שהשיעורים נמסרו בבהירות מיוחדת וברורה, וזה מהפך גדול. אחר כך ביאר שבעירובין אנו לומדים להפוך רשות הרבים לרשות היחיד, וזה תפקיד בחיים, לשמור על כל "הגדרות" שלנו שיהיו שלימות, לשים לב אם יש "פירצה" לגדור אותה, וכמו שהרב משה מלמד לרכוש הרבה פרקטיקה, לשים לב לפעמים גולש חול, וכל פירצה קטנה יכולה להפוך לפירצה גדולה, וכמה פירצות קטנות יכולים להפוך לפרוץ את הכל [אתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה], ואתה בא אחרי שנה ורואה שפתאום הכל פרוץ, ולמה בגלל "שלא שמרו על הפירצות הקטנות". אנחנו צריכים לשמור על הרשות היחיד שלנו, שלא יהיה פרוץ לרשות הרבים, ועי"ז נזכה שגם בשבת נישמר שהטלטול יהיה רק ברשות היחיד.

כשמתחילים לשאול מגלים הרבה נידונים חדשים

בשבוע זה התחילו בס"ד בלימוד הלכות סוכה הלכה למעשה, במסגרות השיעורים שע"י מוקד העירוב. עשרות אברכים נכנסו לעומק העיון בגדרי ההלכות של מחיצות הסוכה שהן מורכבות מאוד. והבעיה היא שהציבור אינו יודע כמה הן מורכבות, ולא באים לשאול מרוב שזה נראה פשוט. במוקד העירוב מתנקזים מידי שנה אנשים שהתעוררו לשאול את ספקותיהם, ומתברר שיש הרבה שאלות מכח המציאות, שאף אחד לא עמד עליהם, ולא נכתבו בספרי הפוסקים, ואף לא בספרי זמנינו.

בפתיחת השיעורים הזכרנו דבר מיוחד בהלכות סוכה, שהפוסקים הזכירו להזדרז בעשייתה, וקבעו זמן לבניית הסוכה, כמבואר בסוף הלכות יום הכיפורים (סי' תרכ"ז) שיתחיל בעשיית הסוכה במוצאי יום הכיפורים, וכן בלכות סוכה (סי' תרכ"ה ס"א) כתב הרמ"א שישלים את בניית הסוכה מיד למחרת יו"כ, והפוסקים דנים באריכות מה יעשה כאשר מדובר בערב

ביהודי מסורתית]. שמחנו לשמוע את האיכפתיות שלו לא לפגוע בעירוב, דבר שלא קיים בכל מקום. אבל למעשה היה צריך לעשות שם תיקון חדש, ולא רק שהעירוב יקשור חוט, ורשמנו את הדבר כתיקון דחוף.

חוט קשור לרפת מעט מתחת הראש, או למנורה שבמעמד

המשכנו והגענו לרפת, החוט היה קשור לעמוד של הרפת. מיד כשהתקרבונו אמר הבודק שכאן בעל השטח לא נותן להעמיד עמוד, ולכן הוא קשר לרפת. ניגשנו והתבוננו בחוט, והנה הוא מהצד של העמוד ולא מעליו. במצב כזה אי אפשר להכשיר את העירוב. הבודק שוב אמר שאין ברירה, אמרנו לו אם כן נכון שצריך למצוא פתרון, אבל בצורה הזו לא עירוב.

בדקנו את הרפת מכמה כיוונים, והפתרון בינתיים היה להשתמש בעמודי הרפת, אבל לדאוג שהחוט יהיה מעל ממש. לצורך כך צריך להגיע לגובה שבעה מטרים, והתיקון הזה אי אפשר לעשות עם מוט טלסקופי רגיל, אלא צריך סולם מיוחד, ובישובים משתמשים בכף של טרקטור. הרב אמר שיגייס מישהו מהישוב שיבוא עם הטרקטור ויסדר את החוט. [דרך אגב נציין השגחה פרטית שהיתה לאחראי בעירוב ברכסים, הרב יואל שילה שליט"א, ביום שישי האחרון עלה על סולם לגובה שבעה מטרים ובאמצע הרגיש שהסולם מתקפל, ירד מיד וגילה שהמתכת של הסולם התקפלה ונקרעה בגובה ארבעה מטרים, ובחשדי ה' הספיק לרדת ללא פגע בדברים אלו נלמד שחשוב לדעת להיזהר כפי האפשר, למרות שהעירוב דורש גם דברים מסוכנים].

הבעיה הידועה בעמוד תאורה מתרחב אבל עקום

היה מקום נוסף שהחוט היה קשור לעמוד של תאורה מהצד, והעמוד הזה היה מתרחב בחלק התחתון. הבודק סבר שזה נקרא מעל החלק המתרחב, אבל כידוע שזה אחת הטעויות הנפוצות, שדין זה נאמר רק כשהעמוד ישר בדיוק, שאם יעלה החלק התחתון הוא יגיע לחוט מדין גוד אסיק, אבל כשהעמוד עקום קצת, אם נראה את החלק התחתון ישר מהמקום שלו, הוא לא יגיע לחוט, כי החוט שבגובה נוטה לצד, הרי זה פסול לגמרי, ואינו כמו עמוד שהחוט על ראשו ממש שיש מקילים בעקום]. בעמוד הזה לא היה צריך למדוד, כל אדם רואה שהעמוד עקום, ואינו כשר. [במקום הזה העמדנו עמוד חדש בס"ד ביום שישי בצהריים, וקשרנו עליו את החוט].

הרב הודיע לציבור שבשבת זו לא יהיה עירוב

דבר זה נרשם בין התיקונים המוכרחים לפני שבת, והצטבר עוד כמה חוטים קרועים, ועוד הרבה מקומות שהעצים גדלו מאוד והזיזו את החוטים הרבה, עד שהרשימה היתה מידי ארוכה, ואמרנו לרב שאי אפשר לתקן את הכל מיום חמישי בצהריים עד שבת, ובלית ברירה נמתין לשבוע הבא. הרב ראה את המצב וניסה אולי אפשר בכל זאת לתקן, אך זה היה הרבה מידי, והוחלט להודיע לציבור שבשבת זו אין עירוב.

הידיעה עברה במהירות ועוררה סערה, איך אפשר להישאר בלי עירוב, מה יעשו כל המשפחות שהורגלו לטלטל, האם לא יצאו מהבית כל השבת. בשבת זו יהיה גם קידוש לאחד מהחשובים במושב וכולם אמורים להגיע עם משפחותיהם, ומה יעשו אם אסור לטלטל. אחד מהרבנים החשובים באזור שהגיעה אליו הידיעה פנה אל רב הישוב בטענה, איך משאירים כך את הישוב, הרי יש עוד 24 שעות עד שבת, תגייס את בעלי הטרקטורים שבישוב, ואת הגננים שבישוב, שכולם יעזרו ואז לא בעיה, הם יעמידו כל מה שצריך.

רב הישוב קיבל את המשימה, ופנה אלינו שרק נפקח על העבודות. אמרנו לו שזה לא סתם פיקוח, אלא זה להיות בישוב כל יום שישי ולא לעזור בבית, וזה אפילו לא בשביל השכונה שהמפקח גר בה, שאשתו תבין את הצורך, אלא זה עבור מקום אחר. אבל יהודים רוצים מצוות אי אפשר לסרב.

למחרת בשמונה וחצי בבוקר כבר התייצב אחד מהצוות של המוקד עד הצהריים, ובצהריים החליף אותו צוות אחר, כל העוזרים מאנשי המושב כבר הלכו מזמן, והצוות עבד והעמיד עמודים וקשר חוטים, עד פחות משעתיים לפני שבת, להשלים את התיקונים הדחופים. אנו מברכים את האברכים המסורים למצוות העירוב, יחד עם כלל האחראים בארץ, שיזכו לברכה בביתם, ומלאכתם תהיה נעשית מאליה בקלות, ויזכו לזכות את הרבים תמיד בלי שום מכשול.

חוט קשור לגדר או לעמוד של הגדר

נביא כאן גם נושא הלכתי שהי בין עשיית התיקונים. בהמשך קו העירוב היה שתי מקומות שהחוט היה קשור לגדר, והגדר ממשיכה את מחיצות העירוב, מחמת שהגדר מקיפה שטח גדול, ובמקרה כזה מעדיפים להיצמד לגדר ולסמוך עליה כמחיצה, כיון שזה חוסך הרבה עמודים, והרבה טירחה בבדיקה. אבל יש כאן בעיה בחוט שמגיע עד הגדר, שהוא מתיר מדין צורת הפתח, וצורת הפתח צריכה עמוד בתחילתה ובסופה, והרי הגדר אינה יכולה לשמש כמו עמוד, [לדעת המקור חיים כשהיא ארוכה ד' אמות, ולחזור"א מקפידים שלא יהיה משוך ג' או ד' טפחים. וגם משום שהגדר היא רשת ברזל שיש בה הרבה חורים, והרי זה פתחי שימאי]. אמר הבודק שיש עמוד בגדר. מתוך הנסיון ידענו שבתשובה כזו יש בעיה הלכתית, ולכן נכנסנו אל הקוצים לראות איזה עמוד יש שם.

כשהתקרבונו לגדר ראינו שהחוט קשור לגדר ולא אל העמוד כלל, כיון שהעמוד נמצא מהצד שבתוך החצר מאחורי הגדר, והחוט שבא מבחוץ וקשור לראש הגדר, מסתיים לפני העמוד של הגדר, ואינו מעל גביו כלל. דבר כזה פסול לגמרי. וכתבנו שזה תיקון דחוף. [לאחר התיקון מציאנו בין הקוצים בקירבת מקום, חבית שוכבת באדמה, שכנראה היא שימשה פעם לעירוב, כשהיתה במקום].

החוט קשור לגדר והעמוד מאחוריה

כשכא המתקן ביום שישי הוא הביא כמה חביות לעשות לחיים במקומות הנדרשים, אבל הם נגמרו מרוב מקומות, למקום הזה כבר לא היה לו חבית, והרב אמר לו שיעשה משהו אפילו בדיעבד, העיקר שיהיה משהו לשבת. לכן הוא פתח את החוט מקשיירתו בגדר, והמשיך אותו עד

מעל העמוד, ובמצב כזה החוט מעל העמוד. אבל הוא מיד שם לב שעדיין זה לא כשר, כיון שהעמוד נמצא בתוך חצר המוקפת גדר מכל רוחותיה, ואינה יכולה לשמש לצורת הפתח שמחוץ לחצר, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ג). אלא שהחוט מתיר עמוד בתוך חצר, ולכן הוא אמר לעצמו שבשעת הדחק יסמוך על החוט.

האם מועיל שהעמוד ניכר דרך חורים בגדר

אחריו הגיע הצוות השני, והביא איתו עוד לחיים רגילות, ואמר שני דברים, א. זה יותר גרוע מבדיעבד, כיון שהמשנ"ב פוסק בצורה ברורה דלא כחתי"ס, וכותב שמי שעושה כך לא עשה כלום, אי אפשר להקל בזה. אמנם במקרה שאין ברירה צריך לפחות כך, אבל כשבאים לעשות כזה מאמץ לתקן, לא להשאיר כזה דבר. ב. יתכן שכאן גם החתי"ס יפסול, כיון שהחתי"ס התייר באופן שהעמוד ממשיך עוד י טפחים מעל הגדר, שאז העמוד ניכר כלפי חוץ, אבל כאן העמוד מסתיים בגובה הגדר, וגם לחתי"ס אינו כשר.

אבל המתקן הראשון טען שכיון שמדובר בגדר רשת, שיש בה חורים, א"כ העמוד ניכר דרך החורים, והנה זה חידוש יפה, אבל נראה שאינו נכון, כיון שהענין של ניכר הוא שאין מחיצה שמבדילה אותו, משא"כ אם הוא ניכר דרך חורים [שיש בהם לבוד], או שתהיה מחיצה מזכוכית, לא יועיל ההיכר הזה להתייר גם לדעת החתי"ס. וזה דבר הניתן לעיין בו, נשמח לקבל תשובות עם מקורות.

למי שלא הצליח להצטרף ללימוד המיוחד של הלכות סוכה למעשה

ניתן להצטרף לקבלת השיעורים בהקלטה ובהדפסה מולל שירותים המופיעים בשקופיות להצטרפות - T83320@GMAIL.COM

לקראת חג הסוכות אנו פותחים שוב את "קו הסוכות"

מענה פרקטי מיוחד לשאלות בהלכות סוכה עם הבנה במציאות בשטח

מספר הטל' - 05832-833-25

עקב בעיה טכנית עד שהקו יפעל, ניתן להתקשר לטל' 0548483320

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- T83320@GMAIL.COM